

ALGO MÁIS QUE CAMBIO CLIMÁTICO

Por Augusto Pérez Alberti *

Nos últimos tempos hai un tema recorrente a nivel mediático: o do Cambio Climático. Nos xornais, nas radios e na televisión estamos a escoitar e a ver diferentes persoeiros que falan dos cambios que se están a producir no noso clima e, o que máis chama a atención, do que vai pasar no futuro. Un, que leva trinta anos traballando no tema paleoambiental e ambiental, non pode menos que sorprenderse de todo o que está a pasar e, sobre todo, do feito de que os defensores do chamado (eu diría mal enfocado) Cambio Climático estean a falar como se unha bola de cristal estivese diante dos seus ollos.

Cando no 1979 publiquei o meu primeiro artigo sobre os procesos periglaciares na Galiza, nun libro homenaxe ao Prof. Lluís Solé e Sabarís, prestixioso xeólogo catalán, houbo quen me acusou de herexe, dicíndolle aos seus alumnos que falar de periglaciariismo en Galiza era unha herexia (sic). Era unha herexía falar de algo que, ao longo destes trinta anos, tiven ocasión de amosar en moi diversos foros e publicacións. O clima de hai uns 40.000 ou 50.000 anos era realmente frío. Pola contra, o que había hai uns 120.000 anos era un pouco máis quente, igual que o que dominaba máis recentemente, na época romana, dende o punto de vista xeolóxico. De feito, para os que traballamos no tema, falar de "cambios climáticos" non é nada novo porque sabemos desde hai moito tempo que o clima é cambiante por natureza.

Por iso sorpréndeme moito que se aluda ao Cambio Climático en abstracto sen referirse a ningunha época concreta. Entón, en relación a que intres do pasado o clima actual é diferente?, ao clima de hai 120.000 anos?, ao de hai 40.000?, ao da Pequena Idade do Xeo, que dominou ata finais do século XIX?, ao dos anos corenta do século pasado?. Cal é o "clima tipo" a partires do que se di que está a cambiar? Coido que esta non é unha cuestión banal.

Penso que na meirande parte dos casos, certos investigadores están a falar do cambio do clima nunha escala

© Alberti SR

de tempo moi corta e non analizando grandes períodos de tempo. Porén, estudando estes ou outros datos, a verdade é que imos notar cambios porque, insisto, o clima muda, mudou e mudará, independentemente do que fagamos os humanos. E outro tanto acontece co nivel do mar. Neste caso, actualmente estase a falar de cambios de 15 cm. de ascenso nos últimos anos. Ante este dato non podo menos que facer a mesma pregunta: respecto a que nivel?, ao do Eemense, hai 120.000 anos? É evidente que non, porque neste caso o nivel do mar estaba dous ou tres metros por riba do nivel do mar actual, como amosan as vellas paleoformas e depósitos de praia. Respecto a 40.000 anos, en plena glaciación? Tampouco. Realmente naqueles intres o mar estaba moi por debaixo. Cal é entón o nivel de partida? Posibelmente o nivel existente cando se puxeron as boias de medición, por certo, no interior dalgúns portos. E de verdade alguén pensa que medir dentro dun porto é igual que facelo fronte á costa?

Se o/a lector/a chegou ata aquí, pode pensar que está lendo un artigo de alguén que pensa que isto do cambio climático é unha "pamplina" e que non

pasa nada. Pois NON. Está diante do texto dunha persoa á que lle gustou sempre clarificar os conceptos e matinar sobre todo o referente ao ambiente. Isto animoume a escribir o que escribín nas liñas anteriores, o que se pode resumir nunha frase: o clima cambiou sen presenza dos humanos e vai seguir cambiando coa súa presenza, aínda que, por simple lóxica, a acción humana ten que

"A situación do ar, do solo, dos bosques, das augas ou das paisaxes, non é a mesma que a que había hai só 50 anos.... O que cambiou en Galiza foi o AMBIENTE e non só unha parte del, o clima"

afectar dalgún xeito. Pero, como e canto?. Este é, ao meu modo de ver, o verdadeiro problema.

Aquí podemos iniciar o debate. Sabemos realmente canto inflúe a acti-

vidade humana no clima? Coido que non. Xa sei que hai moitos investigadores, moitos recentemente chegados ao tema e amantes dos modelos teóricos, que dirán que si; outros, que poden elaborar modelos ben diferentes dirán o contrario; e no medio, queda a inmensa maioría dos cidadáns que andan perdidos sen saber que é realmente o que pasa. Isto lévame a pensar que non é bo seguir falando só do clima como elemento central dos problemas ambientais no mundo. Pode servir para pór o acento nos problemas, mais tamén para confundir a moita xente. Explicóme. Cando falamos de clima temos que ter en conta que estamos ante algo moi complexo, moi dinámico e sometido a continuos cambios motivados por múltiples comportamentos non lineais, senón caóticos. Este feito dificulta a elaboración de calquera modelo e explica, por exemplo, a presentación de escenarios tan diferentes nos primeiros informes do IPCC.

Sen embargo, seguro que moitos lectores están de acordo comigo que o que é perfectamente demostrábel é que a situación do ar, do solo, dos bosques, das augas ou das paisaxes, non é a mesma que a que había hai só 50 anos. O ar non pode ser o mesmo dende o intre en que lanzamos polución á atmosfera. As augas non poden ser as mesmas dado que moitos dos ríos do planeta xa non son ríos, senón encoros encadeados cheos de lixo. As augas dos freáticos non poden ser as mesmas porque están contaminadas. Esta afirmación é irrevatíbel, se comparamos os datos de calidade da auga o do solo tomados hai trinta anos cos actuais. Se non contamos con estas medicións, podemos preguntarlle á xente que viviu a carón dos ríos como eran as súas augas hai 30 ou 40 anos. Seguramente respostarían que moi diferentes, porque os que xa superan -superamos- os cincuenta coñecían -coñeciamos- como eran os ríos antes de converterse en simples canles receptoras de efluentes urbanos ou industriais. Entre outras cousas, bebían -bebiamos- directamente do leite.

Estamos ante feitos medíbeis e perfectamente demostrábeis que están a indicar que o que cambiou respecto aos anos sesenta do século pasado, por exemplo, en Galiza foi o AMBIENTE e non só unha parte del, o clima. E eu

coido que é no debate ambiental -concreto e medíbel- no que temos que pór atención, e non reducir a cuestión a se o clima cambia máis ou menos pola acción humana ou se simplemente continúa a ser un problema que xorde da propia dinámica da Terra ou das relacións Terra-Sol.

É posíbel coñecer a cantidade dun elemento no ar; saber o grao de contaminación das augas nun determinado lugar; abordar a cantidade de masa forestal que se perdeu ou gañou; calcular a cantidade de auga que cae nun lugar e esvara cara a un río tamén; a perda da biodiversidade dun paraxe, igual... Agora ben, tentar predicir o futuro é unha tarefa imposíbel, digo ben, imposíbel, porque nunca sabemos como vai a reaccionar o sistema. Hai estudos que amosan que se teñen producido intensos enfriamentos despois dunha subida das temperaturas, e ninguén pode asegurar que non imos cara un novo ciclo glacial ou que estamos no fin do período interglacial Holoceno. Ou si?

Veño dicindo dende hai tempo que para comprender o presente e poder

"Para comprender o presente e poder planificar o futuro é necesario coñecer o pasado.

Se se tiveran en conta os coñecementos dos cambios no nivel do mar no pasado, posiblemente se tiveran impedido as construcións a carón do mar"

planificar o futuro é necesario coñecer o pasado. Desgraciadamente non houbo nunca moito interese a nivel social, e menos político, por coñecer o que pasou noutros intres da nosa historia paleo-

ALVARELLA
ecoturismo

Turismo e Natureza

- ❖ Aula de natureza e Entidade para a Educación Ambiental
- ❖ Actividades de educación ambiental
- ❖ 60 prazas no ALBERGUE e 8 na CASA
- ❖ Servizo de restaurante para grupos
- ❖ Turismo cultural
- ❖ Rutas de sendeirismo
- ❖ Obradoiros
- ❖ Xogos ambientais
- ❖ Xogos tradicionais
- ❖ Horto ecolóxico
- ❖ Enerxías renovables
- ❖ Piscina
- ❖ Pista deportiva
- ❖ Servizos concertados de piragüismo, vela e cabalos

Breanca Doraña s/n 15637 Vilarmaior A Coruña
Tlf./fax 981.78.45.63 info@alvarella.com

www.alvarella.com

Achégate ó Parque Natural das Fragas do Eume

ambiental ou paleoclimática. E foi unha pena, porque se se tiveran en conta os coñecementos, por vía do exemplo, dos cambios no nivel do mar no pasado, posibelmente -só posibelmente- se tiveran impedido as construcións a carón do mar, enriba de lugares que noutros momentos estiveron baixo as augas; ou que se ergueran casas en vales polos que pasaron as augas, ou a pé de abas que tiveron unha grande actividade no pasado.

Non se fixo e agora estamos ante un futuro complicado. Se o nivel do mar segue a subir ata os niveis do Eemiense, vai ser complexo defender moitos lugares da erosión. Pero tamén pode acontecer, se imos cara a un novo enfriamento, unha nova glaciación, que o nivel do mar comece a descender e aparezan outros problemas.

Estamos nunha etapa difícil, porque falla unha visión de futuro. Non querer saber nada do que pasara anteriormente e só mirar para o presente levou á sociedade á encrucillada na que nos atopamos na actualidade, cunha ocupación do territorio moi pouco concienciada -a nivel xeral- na importancia da protección de elementos como a auga, o solo ou o ar, e moi influenciada pola

produtividade e o desexo de gañar a maior cantidade de diñeiro no menor tempo posibel. A produtividade futura é a que algúns ven en perigo e, témome, que moitas das cousas que se están a dicir respecto ao Cambio Climático dinse para preparar un certo futuro que non é realmente o que algúns pensan

"Agora comeza a aparecer un discurso que me preocupa: a necesidade de buscar unha enerxía "limpa" que non emita máis CO₂ á atmosfera: a nuclear"

que están a defender. Explícome. Por unha banda estanse a levar a cabo reunións que tentan frear as emisións de CO₂; por outra, en nome da produción de enerxías limpas, caso da eólica, estanse masacrando espazos de enorme interese. E agora comeza a aparecer un discurso que me preocupa: a necesidade de buscar unha enerxía "limpa" que non emita máis CO₂ á atmosfera: a nuclear. E un, como é moi mal pensado, e como está a comprobar que as empresas produtoras de enerxía cotizan na bolsa e

queren gañar máis e máis, para o que é necesario gastar máis e máis, para logo producir máis e máis, non ten claro que tras o devandito cambio, non haxa tamén gato agochado. Ou non?

Por iso, e remato, parece básico comezar a pór o acento no Cambio Ambiental; defender a necesidade de frear todo aquilo que afecte ao medio ambiente e non só ao CO₂; que se poña en marcha unha política ambiental realmente sostíbel baseada no uso racional dos recursos e na súa distribución. E non centrar o discurso só no Cambio Climático. Deste xeito, se o clima cambia fundamentalmente por razón naturais, vai seguir o seu camiño. E se os humanos somos determinantes nese cambio, poderemos, por unha banda, mitígalos e, por outra, para min fundamental, evitar que os diferentes ambientes que son parte esencial no devalar de todos os seres vivos deixen de ser degradados.

* Augusto Pérez Alberti é Catedrático de Xeografía da Universidade de Santiago de Compostela e Presidente da Sociedade Española de Xeomorfoloxía. É responsábel dunha investigación que busca a reconstrución paleoclimática e paleoambiental de Galiza nos últimos 40.000 anos.

Gestión Integral del Medio Natural

- ✓ Asesoría técnica e medioambiental
- ✓ Cartografía e SIX
- ✓ Proxectos de Ordenación e repoboación forestal
- ✓ Deseño e execución de rutas de sendeirismo.
- ✓ Xestión de espazos protexidos
- ✓ Medicións de fincas, tasacións e cubicacións

Miguel de Cervantes 34
Lugo
982 81 32 30
www.gimenaingenieria.com
www.ximenalugo.com

OS ALIMENTOS ECOLÓXICOS SON FÁCILS DE CONSEGUIR!

LABREGOS DAIQUÍ

LÉVACHOS A CASA

Colabora cos labregos e labregas da túa terra!

988 302 171
637 583 082
637 583 083

daiquíourense@hotmail.com
www.daiquí.com